

ABA RULE OF LAW INITIATIVE

Asociația Avocaților Americani
Inițiativa pentru Supremația Legii – Moldova

**RECOMANDĂRI PENTRU INSTITUTUL NAȚIONAL
AL JUSTIȚIEI CU PRIVIRE LA ELABORAREA
CURRICULUMULUI ȘI DESFĂȘURAREA
INSTRUIRII CONTINUE**

Autor: Tom Russell*,
specialist în domeniul dreptului penal

Chișinău 2010

** Tom Russell a activat în barourile naționale și la nivel de stat din Statele Unite în calitate de Director de Departament la Baroul Avocaților Statului Washington și decan asociat al Colegiului Național Judiciar care se află Asociația Avocaților American. Dumnealui de asemenea, a fost președinte al comisiilor și a conlucrat în cadrul unor consilii ale Barourilor statelor Washington și Oregon. Dispune de o experiență de 41 ani de practicare a dreptului ca avocat în Oregon, și în calitate de avocat și judecător în Washington. În acea perioadă, a ocupat funcții de conducere în domeniul instruirii juridice continue și judiciare, fiind recunoscut pentru creativitatea sa la introducerea noilor metode de instruire profesională în domeniul juridic. Practica sa profesională se referă exclusiv la litigii, procese și apeluri, la nivel de stat și federal. A activat ca partener și în funcție de conducere în două firme juridice, precum și în calitate de Procuror în câteva jurisdicții. Pe parcursul colaborării cu ABA ROLI în Moldova, dl Russell a ocupat funcția de Director pe Țară în Exercițiu și Specialist Juridic în Drept Penal, realizând un șir de proiecte, inclusiv seminare de instruire și elaborare a curriculum-ului pentru programe de instruire juridică ale Institutului Național al Justiției și Baroului Avocaților din Republica Moldova.*

Introducere

Moldova este o Republică suverană cu capitala Chișinău, oraș situat în jumătatea sudică a țării, ea fiind mai extinsă în lungime decât în lățime. Atît procuratura, cît și sistemul judecătoresc operează la nivel național în toate domeniile.

Sistemul judecătoresc

Există judecătoriile care examinează aproape toate cauzele civile, penale și administrative; acestea sînt judecătoriile de sector. Ele se află în 5 municipii și în 37 de raioane din țară. În fiecare judecătorie este unul sau cîțiva judecători de instrucție, precum și doi sau mai mulți judecători permanenți; numărul total de astfel de funcții judiciare fiind 324. Adăugător, mai sînt două instanțe specializate, judecătoria militară cu trei judecători care examinează cauze civile și penale cu implicarea cadrelor militare și judecătoria economică de circumscripție cu 12 judecători care examinează cauze cu caracter economic. Judecătoria economică își are propria Curte de Apel Economică cu 10 poziții judiciare.

Pentru recursuri și apeluri parvenite de la judecătorii există șase Curți de Apel situate în regiunile din întreaga țară, care dispun de 87 poziții judiciare autorizate. Există o Curte Supremă de Justiție cu 49 poziții judiciare, unde se înaintează recursuri, implicînd o interpretare corectă a legislației și a practicii judiciare naționale, plus jurisdicție proprie limitată. Această Curte are 3 colegii: Penal, Civil/Contencios Administrativ și Economic. Separat și independent de sistemul judecătoresc se situează Curtea Constituțională cu 6 judecători. Ea exercită la sesizare controlul constituționalității legilor, regulamentelor și hotărârilor Parlamentului, a decretelor Președintelui Republicii Moldova, a hotărârilor și dispozițiilor Guvernului, precum și a tratatelor internaționale la care Republica Moldova este parte. În cadrul proiectului recent al ABA ROLI *Indicatorii Reformei în Justiție, Volumul III, 2009 la pag. 85* („Indicatorii Reformei în Justiție”), în baza interviurilor, echipa de evaluare notează părerea majorității judecătorilor că volumul lor de muncă este excesiv, iar situația se înrăutățește din cauza neocupării funcțiilor vacante. Judecătorii Curților de Apel au comparat mediul în care ei activează cu o linie de asamblare, avînd circa 60-75 ședințe programate pe zi.

Procuratura

Există un Serviciu Public al Procuraturii. El cuprinde 675 procurori, din care aproximativ 150 activează la oficiul central din Chișinău, și există 46 procuraturi teritoriale în fiecare raion unde este judecătorie. Structura ierarhică generală a sistemului procuraturii arată în felul următor: Procuratura Generală, Procura-

tura Găgăuziei, procuraturile raionale, municipale și ale sectoarelor, precum și procuraturile specializate (militară, de transport, anti-corupție, etc.)

Conform Legii cu privire la Procuratură, articolul 24 (legea nr. 294-XVI din 25.12.2008), fiecare procuror este obligat să participe la instruirea continuă cel puțin o dată pe an și asemenea instruire trebuie să țină cont de specializarea procurorilor, de dinamica procesului legislativ, de tratatele europene și internaționale semnate de Moldova, și de jurisprudența instanțelor naționale și a celor internaționale. Programele de instruire pot fi furnizate de INJ, universitățile din Moldova sau de peste hotare, sau de alte surse de instruire profesională. Programe proprii de instruire pot fi organizate în cadrul Procuraturii și se recomandă includerea cadrelor de instruire de la INJ. Conform articolului menționat, elaborarea curriculumului și a temelor pentru procurori ar trebui să ia în considerație sugestiile și necesitățile individuale de instruire a procurorilor.

Institutul Național al Justiției

Institutul Național al Justiției (INJ) a fost creat conform legii și și-a început activitatea în 2007. El are un Director, Vice-director și personal, precum și un Consiliu care supraveghează funcționarea institutului și îi aprobă curriculumul, inclusiv cursurile care consideră că trebuie să fie obligatorii în fiecare an. Conform prevederilor legii, INJ are responsabilitatea de a organiza instruirea pentru toți judecătorii menționați mai devreme, precum și pentru procurori, grefieri, și executori judecătorești. Conform Legii nr. 152-XVI din 08.06.2006 cu privire la Institutul Național al Justiției, participarea la asemenea instruire este un drept și o obligație atât pentru judecători, cât și pentru procurori (cu excepția celor de la Curtea Supremă de Justiție și alte câteva excepții). Atât judecătorii cât și procurorii trebuie să acumuleze cel puțin 40 de ore de instruire pe an.

Deși INJ are o responsabilitate paralelă de a desfășura instruirea inițială și continuă pentru toți membrii sistemului judecătoresc și procurorii menționați mai sus, și cu toate că multe din recomandările acestui raport se referă la toate instruirile realizate de institut, cea mai mare preocupare a INJ și deci accentul principal al raportului de față vizează formarea continuă a judecătorilor și procurorilor și elaborarea curriculumului, deoarece anume în aceste domenii există cele mai mari provocări.

În cadrul unei analize recente a rapoartelor INJ, s-a calculat că pentru a îndeplini această cerință de instruire continuă minimă de 40 ore pe an pentru cei 1100 judecători și procurori din Moldova, INJ, în cazul în care folosește numai modalitatea de instruire la care judecătorii și procurorii se prezintă în persoană, ar trebui să ofere 275 zile de instruire - anul are doar 260 de zile lucrătoare. Deci,

pentru a-și îndeplini misiunea, ar trebui să ofere astfel de instruire în persoană în fiecare zi lucrătoare a anului în mai multe locații, toate fiind desfășurate în același timp. „Raportul de evaluare a necesităților de instruire continuă a judecătorilor și procurorilor”, publicat de Institutul Național al Justiției, Consiliul Europei și PNUD, 20 ianuarie 2010 („Evaluarea 2010”), la p. 10.

Totodată, ar fi necesar de menționat că Institutul Național al Justiției desfășoară o activitate de instruire nu numai a judecătorilor și procurorilor, dar și a altor categorii din personalul aferent, ceea ce acordă o valoare ajutată la implementarea reformelor în justiție, la nivel general. Astfel, numai pe parcursul anului 2009, Institutul a pregătit și a organizat 230 de seminare cu un număr total de – 3384 de ore (4512 ore academice). Categoriile persoanelor implicate denotă o diversificare impunătoare: 769 de judecători, 485 de procurori, 38 ofițeri de urmărire penală, 270 de executori judecătorești, 67 avocați, 100 de contabili, 30 grefieri, 60 persoane din personalul judecătorilor, 19 candidați la funcția de judecător, 60 persoane ale mediului academic și 20 de formatori.

Un alt factor important este faptul că INJ nu are dreptul să achite cazarea și diurna pentru participanții din teritoriu în cazul seminarelor care durează mai multe zile, iar Procuratura Generală, de asemenea, nu dispune de fonduri pentru a aloca cheltuieli similare pentru procurori. Deci, INJ poate oferi astfel de seminare cu durata de mai multe zile pentru judecătorii din țară doar în cazul în care primește finanțare independentă de la donatori-sponsori internaționali care, în majoritatea cazurilor, au anumite subiecte în vedere ce ar putea să nu coincidă cu necesitățile prioritare de instruire ale judecătorilor sau procurorilor.

Este suficient de menționat că există o neconcordanță între drepturile și obligațiile de instruire încadrate în aceste prevederi și instruirea care are loc în realitate. Există un număr de procurori și judecători care nu sunt implicați în nicio instruire, iar unii procurori și judecători sînt înscriși la cursuri care nu sunt relevante pentru sarcinile lor de zi cu zi. Există o convingere larg răspîndită în ambele grupuri că la elaborarea unei părți din curriculum nu s-a ținut cont de sugestiile potențialilor participanți, dar pînă recent nici aceste grupuri nu manifestau interes de a contribui la elaborarea unui astfel de curriculum. Evaluarea 2010 la pp. 18-29, Indicatorii Reformei în Justiție la p. 26.

Organizarea prezentului Raport

Problema modalității de oferire eficientă a instruirii necesare și dorite acestor participanți, timpul căroră este suprasolicitat la serviciu în condițiile lipsei de personal, este evidentă din evaluările anterioare, de exemplu Indicatorii Refor-

mei în Justiție și Evaluarea 2010, precum și din conversațiile cu personalul INJ. Din acest motiv, am introdus în acest raport și recomandări cu privire la diverse tehnici de desfășurare a instruirii la distanță.

În primul rând, raportul se referă la Metodologie și prezintă sugestii pentru organizarea unor astfel de cursuri, precum și selectarea metodelor educaționale adecvate în funcție de tipul cursului. În al doilea rând, el se axează pe curriculum, organizarea cursurilor recomandate alese de judecători și procurori în cadrul Evaluării 2010.

Metodologia

Există o glumă veche între furnizorii de instruire profesională continuă că, atunci când te duci la o conferință sau seminar, cele mai bune ocazii de învățare se produc în timpul pauzelor, în coridoare sau la masa de prânz. Există un nucleu de adevăr în aceasta, pentru că se recunoaște că participantul mediu vine cu problemele specifice pe care dorește să le abordeze. Așadar, el se îndreaptă spre un alt coleg participant care cunoaște, probabil, răspunsurile și ei discută exact la subiectul ce-i interesează.

De fapt, fenomenul în cauză recunoaște factorii care îi diferențiază pe profesioniștii adulți din rândul judecătorilor și procurorilor de un student absolvent obișnuit al facultății. Cu regret, anume această diferență nu este recunoscută de cea mai mare parte a metodologiei noastre tradiționale. Factorii care au fost studiați și recunoscuți ca importanți includ:

- Participantul dispune deja de o experiență în domeniul abordat la seminar, în timp ce studentul de la Universitate este ca o pagină curată pe care profesorul va înscrie informație nouă. Această diferență de bază rezultă într-un număr de consecințe.
- Participantul se auto-orientează. El/ea știe ce parte a subiectului predat o să-i fie utilă și care parte îi este deja cunoscută. Puteți observa acest lucru în descrierea de la pp. 23-27 din Evaluarea 2010 privind proporția mare a judecătorilor și procurorilor care au impresia că necesitățile lor de instruire nu sînt satisfăcute corespunzător. Unele sugestii din secțiunea Oferirea instruirii a raportului dat, vizînd modul în care agenda seminarului poate fi divizată în teme individuale separate, răspund acestei necesități.
- Participanții ar prefera dacă ei înșiși sau persoane asemeni lor ar putea contribui la selectarea curriculumului de instruire. Anume aceasta are loc în timpul discuțiilor din coridoare și a pauzei de prânz, și iată de ce există percepția multora că anume acestea sînt cele mai bune ocazii de învățare.

- Participanții însușesc mai bine atunci când știu că experiența de învățare o să-i ajute să activeze mai eficient.
- Participanții au dorința de a-și perfecționa competențele profesionale, dar nu de a colecta numeroase informații abstracte sau teorii.

Așadar, cursurile destinate judecătorilor și procurorilor trebuie să fie organizate și structurate astfel încât să le furnizeze cunoștințe despre care ei știu că le vor fi foarte utile. Sugestiile incluse în acest raport oferă răspunsuri la toți factorii menționați, propunând standarde și recomandări pentru furnizarea instruirii. *O precauție anticipată.* Unele dintre sugestiile propuse reprezintă o diferență față de metoda de prezentare obișnuită pentru lectori, deoarece în mare parte, stilul lor de predare actual se bazează pe modalitatea de învățare la școală – lecții citite și unele materiale tipărite. Ar fi util, în scopul modernizării predării, de a angaja un consultant pentru „instruirea formatorilor” care să-i învețe prin demonstrare și să le ofere lectorilor posibilitatea de a încerca metode noi în cadrul sigur al unui laborator de metode noi. Asemenea persoane pot fi găsite, de obicei, printre consultanții pentru discursuri publice sau în Departamentul de Comunicări al Universității.

1. Elaborarea curriculumului.

Cele mai reușite programe cunoscute autorului implică o comisie permanentă de consiliere sau un consiliu format din judecători cu experiență vastă care au activități similare cu cele ale audiențelor cursurilor de instruire. În orice profesie, există persoane care manifestă dorință și interes față de instruire ca instrument pentru perfecționarea proprie și a colegilor. Aceste grup de consiliere ar putea nu doar să identifice domeniile unde sînt cele mai stringente nevoi de instruire, dar pot identifica probleme și aspecte specifice în cadrul unei teme mai largi a cursului. Ședințele acestui grup ar putea decurge într-o atmosferă de sinergie, în care o sugestie poate fi urmată de altele, rezultînd într-un dialog productiv. Ședințele se pot petrece cu prezența fizică a participanților, sau via apel de conferință la telefon.

2. Structura cursului.

Există recomandări comune pentru toate cursurile.

(a) Lectorul trebuie să pregătească în prealabil obiectivele fiecărui curs. Aceste obiective se stabilesc întotdeauna în funcție de cunoștințele și abilitățile care vor fi obținute de către participanți. De exemplu, de obicei, ele se declară în forma unor acțiuni pe care participantul le va putea realiza la sfîrșitul cursului, precum urmează – „la finisarea cursului, veți putea să...”

- desfășurați negocieri într-o modalitate de câștig-câștig pentru toate părțile implicate;
- identificați trei factori principali care duc la amânarea ședințelor judecătorești și să elaborați strategii pentru minimalizarea lor;
- anticipați unde în procedura dvs. pot apărea cele mai multe obiecții de „proces echitabil” și să aveți la îndemână toate deciziile relevante din Moldova și de la CEDO cu privire la aceste subiecte;

Observați că fiecare obiectiv începe cu un verb (acțiune) și promite un rezultat legat de activitatea profesională.

Obiectivele trebuie nu doar să fie menționate explicit la începutul fiecărui curs, dar și să fie incluse în notele premergătoare cursului în agenda publicată pentru program.

(b) Pentru fiecare curs, sînt necesare materiale tipărite care acumulează și sintetizează informația relevantă suplimentar față de ceea ce se prezintă la ore. Materialele nu trebuie să fie niște eseuri științifice sau copii retipărite integral ale unor opinii ale instanțelor. Mai curînd, ele trebuie să reprezinte niște îndrumări pas cu pas, liste de verificare, diagrame, rezumate de decizii, liste de contacte utile de referințe și adrese de internet pentru informații suplimentare. În plus, ar trebui să se evite o distribuire de pagini de power point sau o simplă schiță a cursului prezentat. Ultimele două nu ar fi foarte potrivite pentru participanți, deoarece ei pot urmări prezentările fără a le avea repetate în fața lor, și la fel de rău, aceasta îi încurajează pe prezentatori să citească pur și simplu de pe o foaie, în timp ce, după cum vom vedea, prezentatorul are multe alte lucruri de valoare de realizat în clasă.

(c) Pentru fiecare curs, formatorul are nevoie de un plan pregătit în prealabil de a-i atrage pe participanți în discuție și de a încuraja schimbul de păreri. Cum am menționat mai devreme, participanții vin la ore cu percepția că experiența lor la tema respectivă este relevantă. De fapt, ei au dreptate. Ei sunt resurse și instrumente utile în procesul de învățare reciprocă care ar trebui să apară în timpul perioadei de instruire. Există unele lucruri care ajută la crearea atmosferei. Formatorul primește lista participanților din timp și află cine dintre cei înscriși la curs dispune de o experiență mai mare și nu evită să răspundă la întrebări, ceea ce îl va ajuta inițial să pornească o discuție. Deschiderea unei sesiuni cu o povestire sau întrebare retorică urmată de întrebarea care este morala povestirii în contextul temei abordate, sau lăsînd clasa să dea mai multe răspunsuri posibile, va determina succesul sesiunii. Vă amintiți, că anume așa am început această secțiune despre Metodologie cu „o glumă veche a furnizorilor de in-

struire juridică continuă” și am făcut aceasta anume cu scopul de a antrena cititorii și a-i aduce la ideea centrală a prezentării referitor la instruirea adulților.

Teoria grecească clasică a retoricii este în continuare valabilă. Începeți prin a le spune participanților ce se va discuta, apoi realizați acest lucru, iar la sfârșit repetați cele discutate și principalele puncte de reper aflate din discuție. Motivul din care această formulă rămîne actuală pe parcursul secolelor se datorează faptului că ea se bazează pe modalitatea de a pregăti creierul pentru primirea informației. Ea este completată de o altă regulă retorică din Grecia antică, adică regula începutului și sfârșitului. Mai exact, ceea ce auziți în primul rînd și ceea ce auziți la urmă constituie partea cea mai memorabilă din segmentul predat, iar prin repetarea acelorași idei interesante, se fixează chiar mai ferm în memorie.

Formatorul trebuie să anunțe că întrebările sau comentariile participanților se încurajează și care sînt regulile de recunoaștere a unor contribuții de acest gen - fie că ele au loc sporadic, fie la intervale stabilite. Întotdeauna faptul că tratați o întrebare sau comentariu cu respect, și răspundeți imediat sau explicați că intenționați să răspundeți peste un timp, sau doriți să discutați personal subiectul în timpul pauzei, deoarece el necesită un răspuns mai desfășurat, îi încurajează pe participanți să contribuie cu întrebări și comentarii. Unele întrebări prezintă interes doar pentru un participant și nu pentru restul clasei. Chiar și atunci ele necesită un răspuns succint, pentru ca apoi să fie generalizate într-o discuție de interes mai larg pentru întregul grup. Formatorii care se apropie de grupul participanților, deplasîndu-se din fața lor spre părți obțin o participare sporită. Prin stabilirea contactului vizual cu participanții, lectorul va sparge bariera psihologică care inițial stă în calea discuției și aceasta ajută la identificarea persoanelor care sînt suficient de antrenate pentru a le solicita un comentariu sau răspunsul la o întrebare. Se poate citi limbajul gesturilor lor.

Formatorul trebuie să cunoască distincția între „relatarea” unei teme și ajutorul acordat persoanelor instruite la înțelegerea temei respective. Lectorii care „relatează tema” doresc să predea cît mai mult material referitor la subiect într-un timp cît mai scurt. Desigur, cel mai eficient mod de a realiza acest lucru este să stea în față și să le vorbească participanților într-un tempou cît mai rapid, fără a permite întrebări. Dar nimeni nu este de acord că modalitatea în cauză constituie o experiență de învățare veritabilă, cu excepția cazului în care subiectul este atît de nou și de neobișnuit, încît doar lectorul cunoaște ceva despre el. Așa se întîmplă deseori la „Conferințe” care urmăresc scopul principal de a furniza informații noi, și nu de a dezvolta abilități. Teoria de predare modernă sugerează, că în timpul unei ședințe, creierul mediu al unui adult tînăr poate absorbi informații noi doar cu privire la 7 probleme diferite. Pentru adulții de 50

ani și mai în vîrstă, numărul lor scade la 4. Deci, dacă persoana instruită poate absorbi doar atît, atunci accentul trebuie să cadă pe punctele mai greu de însușit. Celelalte puncte, pe care lectorul le consideră importante vor fi incluse în materialele tipărite oferite participanților.

Așadar, dacă reduceți numărul punctelor pentru discuție, veți elibera timp pentru fiecare dintre punctele alese. Aceasta permite introducerea participării sporite a persoanelor instruite la sesiune. Formatorul va schimba rolul de „prezentator” (adică sursa tuturor cunoștințelor) pe rolul de „facilitator” (persoana care ghidează învățarea fiecărei persoane și a grupului în întregime). Instrumentele sînt variate și depind de scopul cursului. În contextul sălii de studiu, ați putea organiza dezbateri între indivizi sau grupuri cu diverse puncte de vedere, analiza spețe reale sau ipotetice, discutînd problemele sau deciziile asociate lor, soluționa probleme vizînd chestiuni procedurale sau de drept material, diviza clasa în grupuri care vor raporta privind consensul lor asupra unei probleme ce li s-a propus spre examinare. Asemenea grupuri pot fi ușor formate de lector prin simpla întoarcere a participanților din față spre cei de la spatele lor. Am organizat aceasta la o instruire cu judecătorii cărora le-am propus spre discuții o speță de conducere a autovehiculului în stare de ebrietate. Le-am oferit 20 de minute pentru discuții în grup, am ieșit din sală să servesc o cafea, am revenit, iar clasa nici nu observase plecarea mea, atît de intense erau discuțiile. Dacă scopul orei este o abilitate sau chestiuni inerente unei proceduri, ex. negocierea sau desfășurarea unui anumit gen de examinare în instanță, atunci alternativele de joc de roluri, simulări și demonstrații devin instrumente utile.

Unii lectori pot fi alarmați de necesitatea de a abandona metoda veche de a se posta la catedră și a vorbi timp de 50 minute. Admitem că este o provocare mai mare să fii creativ în facilitarea învățării în comparație cu prelegerile lungi în fața unui grup. Dar în realitate, facilitarea aduce mult mai multă satisfacție pentru formator. Formatorii cunosc deja subiectul despre care vor vorbi 50 minute, deci, personal, nu obțin nimic nou din aceasta. Dar în cazul în care facilitează o experiență de învățare în grup, ei află informație nouă și pot pune la îndoială unele dintre propriile lor presupuneri. În plus, ei vor primi satisfacție de la faptul că grupul într-adevăr a obținut abilități și a realizat aceasta cu plăcere. Fiecare profesor bun vă poate spune că bucuria predării constă în învățarea de la studenți, iar cazul nostru nu face excepție.

Unele lucruri trebuie evitate deoarece ele descurajează o atmosferă propice, cum ar fi:

- O sală de studiu dotată cu catedră formală și microfon staționar. Este preferabil să aibă o masă pentru notițe în față și microfoane care se conectează la necesitate.
- Utilizarea oricărui aparat care necesită stingerea luminii. Nici ecranele cu power point, nici proiectoarele nu sînt recomandate din diverse motive. Flipchartul (tabla) cu hîrtie, niște pixuri marker și banda de pus paginile pe pereți ar trebui să fie obligatorii pentru clasele dumneavoastră.
- Nepunctualitatea la început și la sfîrșit de ședință. Aceasta distrage și frustrează participanții. Trebuie să începeți la ora fixată, chiar dacă sînteți nevoiți să includeți niște fraze introductive, pînă vor sosi cei întîrziți.
- Omiterea de a accentua în timpul cursului aplicările practice ale cunoștințelor învățate în activitatea lor.

Pe scurt, metodologia preferată nu constă în trecerea în revistă a legislației sau a unor teorii abstracte. Anume cunoștințele *aplicate* sînt de valoare pentru dezvoltarea competențelor de lucru ale participanților. În final, acesta este scopul lor, cînd vor reveni la locul de muncă. În forma expusă de instruire profesională, sala de seminar constituie începutul transferului de cunoștințe *per se* în practici utile care ajută persoana instruită să-și realizeze potențialul în cariera aleasă. În contextul dat, procesul de predare-învățare devine nu doar o responsabilitate a lectorului, ci o responsabilitate reciprocă a tuturor persoanelor din sala de studiu, existînd un echilibru între cunoștințele și eforturile formatorului și acelea ale participanților la instruire.

Denumirea modalității de instruire este mai mult o chestiune de determinare a așteptărilor educaționale, deoarece termenii prezentați mai jos sunt folosiți în mod flexibil.

„Conferința” – este un termen folosit pentru întîlniri lărgite ale persoanelor interesate într-un anumit domeniu. Ea poate include o varietate de tematici care au anumite lucruri în comun. Așteptările participanților la conferință sunt de obicei că informația primită va fi nouă pentru ei, astfel încît formatul constă în prezentarea informației de către una sau mai multe persoane aflate la masa centrală sau pe podium.

„Atelierul de lucru” – este o ședință a unui grup de persoane mai mic care au experiență de lucru în comun și în echipă într-un anumit domeniu sau tematică, iar așteptările lor sunt găsirea unei soluții (consens) în urma eforturilor depuse.

„Masa rotundă” – reprezintă o discuție neformală a unui grup restrîns de persoane cu privire la o anumită temă. Singurul rezultat concret este elaborarea

unui raport care să cuprindă opiniile acestor persoane cu privire la tema discutată.

„Seminarul” – este termenul folosit pentru a descrie ședințele unui grup de studenți care au cunoștințe profunde și care sunt implicați în cercetare sau studiere intensă a unei tematici cu ajutorul și sub supravegherea unui profesor. Odată cu trecerea timpului acest termen și-a lărgit sensul și se referă la ședințe de lucru cu persoane care au experiență și cunoștințe în domeniu și care sunt ghidați de un moderator care are mai multă experiență și/sau cunoștințe decât ceilalți.

Mostre de exemple cu privire la organizarea cursurilor individuale vor fi oferite personalului INJ.

Organizarea Curriculumului

La elaborarea curriculumului anual, INJ trebuie să ia în considerație câteva lucruri. Deși mulți participanți, în special, judecătorii sunt interesați în anumite domenii ale dreptului, ei optează pentru obținerea instruirii în primul rând în domeniile pe care le cunosc mai puțin. Astfel, tematici din domeniul dreptului civil, penal, de procedură civilă și de procedură penală trebuie oferite sistematic pentru a da posibilitatea judecătorilor să se înscrie și să participe la astfel de cursuri de instruire. De asemenea, INJ ar trebui să elaboreze lista temelor care să fie obligatorii pentru fiecare judecător și procuror. De obicei, temele obligatorii se referă la conduita profesională și etica, practica judiciară națională, jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului etc.

Sisteme de Oferire a instruirii profesionale

Desfășurarea de către INJ a cursurilor de instruire continuă trebuie să fie suficient de flexibilă pentru a satisface cerințele persoanelor instruite:

- Călătoria de la cele mai îndepărtate procuraturi și judecătorii pînă la Chișinău durează patru-cinci ore, deseori în condiții de drumuri precare, ceea ce este o provocare suficientă pentru a spulbera buna dispoziție a persoanei de la volan cel puțin, pînă la sosire. INJ susține ideea de creare a unei posibilități de cazare finanțată din mijloace publice de tip hotel pentru a ușura această povară și a facilita cursurile cu durata de câteva zile. Dar nu se așteaptă adoptarea legislației pentru acest lucru, iar șansele ca Parlamentul să aloce fonduri bugetare pentru construcția și operarea unui hotel pentru judecători și procurori sînt problematice în cel mai bun caz, deoarece actualmente nu este permisă finanțarea cazării și diurnei.

- INJ ar fi dispus să prezinte, iar judecătorii ar prefera, cursuri cu o durată de câteva zile. Dar fără posibilități sau fonduri pentru asigurarea cazării și mesei, este greu de atras participanții din afara capitalei. În prezent, singura modalitate de a organiza acest lucru are loc atunci, când donatorii internaționali sponsorizează programe cu astfel de fonduri. Astfel, acest lucru reduce capacitatea INJ de a dezvolta curriculumul pe subiectele identificate de participanți ca necesități prioritare.
- Mereu există ne-concordanțe între temele oferite în cadrul programului de instruire al INJ și posibilitatea judecătorilor și procurorilor de a fi disponibili să participe la curs.
- Cum a fost deja menționat, prevederea privind 40 de ore de instruire obligatorie pe an pentru 1100 judecători și procurori poate fi respectată în forma instruirilor cu prezența fizică a grupului la INJ, doar prin instruirii organizate de INJ în fiecare zi lucrătoare a anului și în acest caz ar trebui să aibă loc sesiuni de instruire multiple în timpul zilei. Aceasta depășește capacitățile bugetare și de personal ale INJ, sau a oricărei alte instituții de instruire profesională din lume.
- Numărul judecătorilor și procurorilor absolut ne-implicați în instruirea oferită la INJ este îngrijorător. Conform sondajului din Evaluarea 2010 la p. 8, din toți judecătorii 10,1%, din procurori 34,3%, nu au mai frecventat nici un curs al INJ în perioada 2007-2009. Aceasta constituie 283 persoane făcând parte din audiențe țintă, care nu au folosit acest serviciu educațional. Deși pot exista câteva motive pentru aceasta, sporirea accesibilității instruirii, în termeni de relevanță, grafic și locație sînt niște factori importanți.

Deci un sistem de instruire ideal pentru Moldova care va răspunde acestor provocări ar fi unul care promovează accesibilitatea, permite judecătorilor și procurorilor să dispună de o flexibilitate mai mare referitor la timpul și locul instruirii, recunoaște că datorită specializării, doar anumite părți ale instruirii generale satisfac necesitățile de instruire juridice ale diferitor subiecți ai instruirii, este econom, și permite includerea principiilor moderne de formare profesională.

Din fericire pentru Moldova, aceleași provocări există și în alte țări și se găsesc soluții în multe alte sisteme de instruire juridică din lume. Ele se caracterizează prin termenul general - Instruire la Distanță. În esență, aceasta înseamnă o posibilitate de a transporta experiența de învățare la locul de trai și de serviciu al participantului, în loc de a aduce toți cursanții la o singură locație centrală. Beneficiile în timp și mijloace pentru judecători și procurori care se descriu ca fiind suprasolicitați și pentru care nu există fonduri disponibile de a utiliza întregul spectru de posibilități de formare, sînt evidente. În plus, programarea

devine mai ușoară dacă formarea se produce în apropiere și posibilitatea de a oferi cursuri repetate la date diferite sunt, de asemenea, avantaje.

Există mai multe tipuri de Instruire la Distanță care formează un spectru de sofisticare sporit. Cu fiecare mișcare în sus pe spectru cresc beneficiile. Recomandarea pentru INJ este să înceapă cu forme mai simple de realizare a instruirii în regiuni și apoi să dezvolte fiecare astfel de experiență, progresînd pînă la nivelul care implică mai multe tehnologii în mecanismul de livrare. Deoarece modalitatea de desfășurare (livrare) nu depinde de temă, atît pentru curriculumul procurorilor, cît și pentru judecători pot fi utilizate aceleași forme.

De asemenea, este important de menționat că sugestiile prezentate nu au scopul de a reduce sau a înlocui programele de formare în persoană, pe teren, care rămîn o metodă recunoscută de instruire profesională. Aceste sugestii sunt pur și simplu metodele de completare pentru astfel de formare în beneficiul persoanelor din sistemul judiciar, care nu pot ajunge la cursurile dorite, din cauza finanțelor, distanței sau graficului. Extinderea oportunităților de instruire ajută, de asemenea, la satisfacerea cerinței de 40 ore de instruire pe an, per persoană.

1. Programe satelit

Acestea presupun doar transportarea materialelor de curs, metodelor de predare și a formatorilor, după instruirea de la Chișinău, spre locațiile de instruire din regiuni. Modelul dat a fost utilizat pentru formarea abilităților de lucru cu computerul oferită personalului instanțelor de judecată și sponsorizat de Corporația Provocările Mileniului acum cîțiva ani și aparent, prezența a fost bună și seminarul a avut succes. Dacă formatorul nu poate sau nu dorește să se deplaseze, atunci materialele pot fi expediate prin poștă, iar facilitarea poate avea loc prin programul telefonic menționat în continuare. În acest caz va fi nevoie de recutat un voluntar dintre judecătorii sau procurorii locali care va facilita discuția și soluționarea problemelor incluse în agenda cursului.

2. Instruirea Juridică Continuă la telefon – cunoscută ca “tele-cte”

Aceasta poate fi realizată în regiuni, cum am menționat mai sus, sau direcționată la un telefon concret pentru fiecare persoană înregistrată. Lectorul face prezentarea la locul seminarului real, sau la necesitate, la o oră separată, în sala de conferință. Cursanții pot să telefoneze la un număr special fără plată cu 5-10 minute înainte de începerea sesiunii și să facă legătură cu o persoană care îi înregistrează la telefon, confirmă tema cursului, le explică modalitatea de a-și expune comentariile sau întrebările către lector și dacă lectorul va aborda aces-

te intervenții imediat sau la intervale speciale în prezentare, le oferă informație peste cîte minute va începe cursul. În timpul cursului, participantul aude toate prezentările la telefon și în plus, prin culegerea unui număr special, poate adresa comentarii sau sugestii formatorului, la care va urma un răspuns din partea acestuia. Persoana din sala seminarului responsabilă de apeluri le primește, notează mesajul și îl transmite formatorului. Serviciul înregistrează, de asemenea, cine a telefonat și cît timp sînt ei la telefon, pentru scopuri de raportare a IJC. Echipamentul și toate trăsăturile descrise ale serviciului se oferă de către serviciul de conferință telefonică care există independent față de compania telefonică. Costul actual al acestui serviciu în SUA este echivalent cu 2-3 lei pe minută pe participant, ceea ce include orice taxe percepute de compania telefonică pentru utilizarea liniilor sale.

3. Emisie directă pe Internet de la locul seminarului real

Alternativa dată folosește avantajul că transmisia pe internet este gratuită și că tehnologia a avansat destul de mult încît rețelele din Moldova sunt suficiente pentru a reproduce imaginea și sunetul transmise care sînt la fel de reale ca însuși evenimentul. Avantajul acestui sistem versus tele-cle este stimularea adăugătoare a învățării care rezultă din utilizarea a două simțuri și faptul că tabelele, graficele, diagramele și listele se pot vedea pe măsura utilizării lor în prezentare. Acest program poate fi realizat pentru un grup cu un coordonator voluntar al formării care va conduce discuția în teritoriu, folosindu-se de materialele pregătite de formator, sau el poate fi transmis direct la oficiul sau locul de trai al participantului. Aparent, toate instanțele dispun de computere din cadrul proiectului Corporației Provocărilor Mileniului de constituire a unui Sistem Informațional. Deci echipamentul există. De asemenea, în prezent, mulți judecători pot să aducă propriul laptop (sau cel al copiilor) pentru a se conecta. Conectarea constă pur și simplu din accesarea paginii web corecte în calitate de participant înregistrat și urmarea pașilor simpli enumerați. Desigur, înregistrarea la curs, pagina web, emisia și echipamentul necesar pentru ea și pentru înregistrarea participanților la instruire se face aproape întotdeauna de către un furnizor independent, și nu de personalul de instruire. Întrebările sau comentariile din partea instruiților pot fi re-transmise formatorului la locul seminarului pentru a fi răspunse la telefon sau prin email.

Există două avantaje ale acestui sistem. În primul rînd, dacă materialul prezintă interes atît pentru judecători, cît și pentru procurori puteți avea o înregistrare profesională, sau, în cazul în care veți organiza studierea în grupuri, același program poate fi transmis grupului de judecători cu facilitatorul lor, și grupului

procurorilor cu alt facilitator în altă locație. Un alt avantaj este faptul că întregul program poate fi înregistrat și "arhivat". Pentru aceasta, INJ va păstra seminarul înregistrat pe pagina sa web și oferi măsuri prin care orice procuror sau judecător înregistrat poate să ia cursul oricând și oriunde dorește. Materialele cursului se păstrează împreună cu însuși cursul și pot fi descărcate și date la imprimantă prin simple comenzi. Conform datelor Băncii Mondiale, datorită utilizării acestei și altor forme de instruire pe internet, programul de instruire judiciară din Guatemala și-a extins capacitatea de cuprindere de la 119 participanți în 2006, la 1985 participanți 2008.

Posibilitatea de instruire comună on line a fost implementată cu succes în sistemele judiciare ale altor țări. În 2005-2007, Școală Judiciară a Consiliului General al Judiciarului din Spania a creat un curs de internet experimental în cinci limbi la tema Cooperarea Civilă Europeană. 300 judecători din 16 țări ale Uniunii Europene au participat la curs în propria limbă. Este ușor de prezis că un proiect similar ar putea fi lansat de către Consiliul European pentru judecătorii din țările semnatare ale Convenției Europene pentru Drepturile Omului.

Atunci când metodologia expusă a început să fie utilizată la universitățile din SUA, mulți erau de părerea că fie profesorii, fie studenții, fie ambele grupuri nu vor rezista la această metodă. Dar după o perioadă scurtă de ajustare, ambele grupuri au acceptat metoda aceasta de instruire cu entuziasm.

4. Auto-instruirea pe Internet

Din punctul de vedere al tehnologiei, această opțiune este cea mai complexă, dar probabil și cea mai satisfăcătoare pentru scopul de instruire pe cale electronică. În cazul dat, întregul curs este fie produs, fie este reprodus pe pagina web pentru participantul individual. În cea mai simplă formă, este o copie înregistrată arhivată a unui seminar real cu materialele cursului descrise anterior în #3. Dar cu timpul, tehnologiile au permis transformarea vocii și/sau a prezentării video într-o experiență cu adevărat interactivă. Valoarea acestei îmbunătățiri constă în faptul că îl antrenează pe participant cum n-o face nici una dintre celelalte forme de Instruire la Distanță. Adăugător la fluxul informației pot fi incluse tot felul de trăsături interactive. Printre ele se numără exerciții cu alegere multiplă a răspunsului cu informații suplimentare la subiect pentru acei care dau răspunsuri incorecte, teste (verificate instantaneu și raportate înapoi), un examen final asupra întregului curs – de asemenea verificat și raportat, conexiuni (link-uri) la materiale scrise (ex. liste de verificare sau formulare) care pot fi descărcate

și păstrate pentru viitoare referințe, și link-uri la alte pagini de internet (ex. site-ul CtEDO) care conțin astfel de motoare pentru cauze și/sau informații suplimentare pentru participantul care dorește să exploreze mai aprofundat o temă. Fiind dotată cu trăsături de playback incluse pe ecran în timpul cursului, asemeni butoanelor unui casetofon, participantul poate pune pauză la prezentare, o poate salva și relua mai târziu de la același moment, poate reveni pentru a verifica o informație din nou, sau omite o secțiune ce nu răspunde intereselor sale.

De fapt, imediat după înregistrarea cursului când el este gata de a fi plasat pe internet în regim de seminar arhivat sau de auto-instruire, cursul poate fi prezentat ca un tot întreg sau poate de asemenea, fi împărțit în segmente, temă după temă. Astfel, participantul poate selecta nu doar cursul, ci chiar teme concrete din cursuri, și studia doar acea parte. De exemplu, un curs privind Procedura Penală, să zicem, conține o temă cu privire la desfășurarea audierilor de urmărire penală, iar pe judecător/procuror îl interesează doar această temă. Înregistrându-se pentru tema respectivă, el primește doar materialele la subiect și este direcționat spre acea parte a cursului unde se află tema solicitată.

La fel, nivelul ce ține de echipamentul și expertiza tehnică pentru realizarea acestei instruirii pe internet se lasă aproape întotdeauna la latitudinea furnizorilor independenți care produc asemenea instruirii. Totuși, toată agenda, materialele de curs și testele, link-urile, graficele etc. sînt generate de alegerile formatorilor de IJC.

5. Cărți de Birou

Un alt gen de instruire utilă în special pentru judecătorii în instanță care au nevoie de un răspuns imediat în timpul ședinței, poate avea forma Cărților de Birou. Ele se numesc așa deoarece judecătorii le consideră atît de utile, încît doresc să le aibă mereu la îndemînă. În carte sunt bine indexate și arătate secțiuni pentru acces facil la punctele de procedură sau măsurile recomandate pentru realizarea anumitor tipuri de audieri cu proceduri descrise pas cu pas, liste de verificare, ghiduri, forme și modele de instrucțiuni sau întrebări. Astfel de Cărți de Birou privind procedura penală, procedura civilă, procedura penală materială adnotată cu fragmente din cauze, la fiecare secțiune, sau Ghiduri pentru aplicarea pedepsei sînt destul de des publicate. Un model de Carte de Birou din SUA este disponibil la Institut, iar o carte de aceasta destinată judecătorilor din Romania poate fi accesată la: http://www.abanet.org/rol/publications/romania_benchbook_arrest_search_warrants_01_08_rom.pdf

Mulțumiri

Acest raport a beneficiat de contribuțiile și sfaturile din partea lui Veaceslav Didic, Vice-director al Institutului Național al Justiției; Ecaterina Popa, Șefa Departamentului IJC, Institutul Național al Justiției; avocatului Vladislav Gribincea; Judecătorului Dag Brathole, conducătorul proiectului Norlam în Moldova; personalului ABA ROLI Moldova, Olimpia Iovu și Mihaela Vidaicu; Directorilor IJC a Asociației Baroului Statului Washington Mark Sideman și Margaret Morgan; Judecătorilor William Dressel și Joseph Sawyer, respectiv Președinte și Manager al Instruirii la Distanță și Manager pe Tehnologii/Manager de Program, la Colegiul Național Judiciar, Reno, Nv.; Aduc sincere mulțumiri tuturor celor menționați pentru contribuțiile lor.

Afirmațiile și analiza conținută în prezentul document constituie produsul Inițiativei pentru Supremația Legii a Asociației Avocaților Americani. Afirmațiile și analiza exprimată sunt doar ale autorului și nu au fost aprobate de Casa Delegaților sau Consiliul Guvernatorilor Asociației Avocaților Americani, și nici nu reprezintă poziția sau politica Asociației Avocaților Americani. Mai mult, nici o mențiune din prezentul raport nu constituie acordare de asistență juridică pentru anumite cazuri.

Dreptul de autor © 2010 aparține Asociației Avocaților Americani
740 15th Street, Washington, D.C. 20005

Chișinău, 2010